

Водосвяття

Водосвяття — релігійно-культурні дії (у християнстві — церковний обряд), пов'язані з освяченням води, що символізує надання воді сакральної, живильної, очищувальної сили, надприродних властивостей.

Використання води у ритуалах очищення, ініціації, навернення, захисту від зла, екзорцизму, духовного оновлення тощо поширене в більшості релігій, від християнства до сикхізму.

Зміст

- 1 В античності
- 2 У християнстві
- 3 В ісламі
- 4 У далекосхідних релігіях
- 5 Література
- 6 Автор ВУЕ
- 7 Важливо!

В античності

У давньогрецькій релігії вважалося, що свята вода — керніпс (грец. грец. *χέρνιψ*) — утворювалася, коли в ній гаснув смолоскип релігійної святині. Таку воду використовували, зокрема, для омивання рук перед ритуальними діями. Очищення людей і місць водою було частиною процесу відокремлення священного від профанного.

У християнстві

Апостольські правила приписують заповідь використання святої води апостола Матвію. Ймовірно, в ранні християнські часи (див. Юдеохристиянство) воду використовували для омивання, сакральних-очисних цілей у спосіб, подібний до традицій юдаїзму, приписів єврейського закону.

У східному й західному християнстві (зокрема й у лютеранстві, англіканстві) освячену священником воду використовують для чину хрещення, причастя, освячення їжі (наприклад, паски, яєць на Великдень), плодів (наприклад, на свято Преображення Господнього), людей, місць (наприклад, оселі) і предметів або як засіб відлякування злих сил.

Східні (православні, греко-католицькі) церкви здійснюють чин водосвяття як у баптистерії, так і біля відкритої водойми. Велике, або т. з. йорданське водосвяття поза церквою (у річках, ставках, ополонках) виконують на свято Богоявлення. Богоявленську (або «хрещенську») воду віряни здавна зберігали протягом цілого року, кропили нею речі та оселі, давали пити недужим і тим, хто з певних причин не був допущений до причастя. З погляду Римо-католицької церкви проточна морська або річкова вода, яку використовують для хрещення, не може отримати таку ж благодать, як та, що міститься в баптистеріях.

Під час здійснення таїнства хрещення різні конфесії використовують занурення у воду, обливання водою, а також водокроплення.

Свята вода зберігається у водосвятній купелі, яка зазвичай розміщена біля входу в храм (часом в окремому приміщенні, баптистерії). У середньовіччі силу святої води вважали такою потужною, що купелі часом міцно закривали кришками, аби запобігти крадіжкам святої води мирянами для несанкціонованих магічних практик.

Католики, здійснюючи хресне знамення при вході до храму, занурюють кінчики пальців до спеціальної чаші з освяченою водою. Жест, що, можливо, є відгуком давнього звичая мити руки перед здійсненням євхаристії, тепер пояснюють як нагадування про таїнство хрещення, через яке людина долучається до церкви.

В ісламі

Обряду водосвяття у переважній більшості мусульманських течій немає. Проте збереглися традиції особливого ставлення до води як дару Аллага та ритуального вживання води зі священних джерел (передусім із колодязя Замзам біля Кааби, що є важливим складником хаджу і умри).

Вживання «цілющої води» (*āb-i shifā*) є практикою в різних деномінаціях шиїтського ісламу (див. Шиїти). Згідно з традицією панівного напрямку — імамів, віряни розчиняють у воді пил священних місць (як-от з міст Кербели, Ен-Наджафу) і вживають цей розчин як ліки від духовних і фізичних хвороб.

Традиції ісмаїлітів містять практику пиття води, освяченої імамом (письмово зафіксована у 13–14 ст., зберіглася дотепер). Така вода несе і глибоке духовне значення. Церемонія відома як гхат-пат у Південній Азії.

У далекосхідних релігіях

У сикхізмі священного значення надають водоймі навколо головної святині — Золотого храму (Хармандир-Сахіб) у м. Амритсарі. Багато сикхів переконані, що купання в басейні має відновну силу, очищує карму; існує звичай приносити воду з Амритсару додому, особливо для хворих друзів і родичів. Святу воду (у сикхізмі вживають термін «амрита») використовують під час церемонії ініціації, відомої як Амрит Санскар (т. з. церемонія нектару).

В індуїзмі купання у священній воді р. Гангі належить до ключових релігійних практик. Вважають, що свята вода очищає душу і бореться зі злом.

Ідея «освяченої води» відома і в усіх буддійських традиціях — Магаяні, Тхераваді, Ваджраяні. Більшість буддистів Магаяни зазвичай кількаразово читають сутри або різноманітні мантри над водою, яку потім або споживають, або використовують для освячення осель.

Література

1. Bute J. P. C., Budge E. A. W. *The Blessing of the Waters on the Eve of the Epiphany : the Greek, Latin, Syriac, Coptic, and Russian versions*. London : H. Frowde, 1901. 160 p.
2. Ferguson E. *Baptism in the Early Church: History, Theology, and Liturgy in the First Five Centuries*. Grand Rapids : Eerdmans, 2009. 953 p.
3. Jensen R. M. *Living Water: Images, Symbols, and Settings of Early Christian Baptism*. Leiden; Boston : Brill, 2011. 305 p.
4. Онацький Є. *Українська мала енциклопедія: у 4 т. Київ : Університетське видавництво «Пульсари», 2016. Т. 1. 576 p.*
5. Gastoué A. *L'eau bénite, ses origines, son histoire, son usage*. Paris : Hachette Livre BNF, 2016. 68 p.
6. Denysenko N. E. *The Blessing of Waters and Epiphany: The Eastern Liturgical Tradition*. London; New York : Routledge, 2017. 256 p.

Автор ВУЕ

В. Е. Туренко

Покликання на цю статтю: Туренко В. Е. Водосвяття // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Водосвяття> (дата звернення: 2.02.2023).

Статус гасла: Оприлюднено

Оприлюднено: 16.08.2022